

Kho:wid Kathă: Language Strategies for Persuasion in the Discourse of Buddhist Sermons on the Situation of the Communicable Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

*Wiriyawis Mongkolyos and Wipada Rattanadilok Na Phuket
Faculty of Humanities, Kasetsart University*

Received: January 2, 2023

Revised: February 13, 2023

Accepted: March 28, 2023

Abstract

This research article aims to investigate persuasive language strategies in the discourse of Buddhist sermons on the situation of the communicable Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) by using the concept of persuasion, "Kho:wid Kathă, a collection of sermons during the situation of COVID-19" by Phra Brahma Pandit (Prayoon Dhammacitto), which is a total of 9 chapters.

The results of the research revealed that 7 persuasive language strategies were used: the use of pronouns, using analogy, using rational sentence structures, using modality, using interrogative sentences, using references, and using intertextuality. The aforementioned language strategies likely persuade the people who listen to the preaching to apply Dharma in their lives, in order to be aware of the care, treatment, and protection of themselves from the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) and to be able to see ways to live and adapt in order to live in today's society. This will probably lead to solutions to problems faced during the situation with the communicable Coronavirus Disease 2019 (COVID-19).

Keywords

language strategies, persuasion, sermons, COVID-19

โควิทกถา : กลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจในปริจเฉท บทพระธรรมเทศนาว่าด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

วิริยวิศค์ มงคลยศ และ วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจในปริจเฉทบทพระธรรมเทศนาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยใช้แนวคิดการโน้มน้าวใจเก็บข้อมูลจากหนังสือ “โควิทกถา รวมเทศนาในสถานการณ์โควิด” ของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) จำนวน 9 กัณฑ์

ผลการวิจัยพบการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ 7 กลวิธี ได้แก่ การใช้สรรพนาม การใช้อุปมาเปรียบเทียบ การใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคคำถาม การอ้างถึง และการใช้สัทพยางค์ กลวิธีทางภาษาดังกล่าวจะเป็นการโน้มน้าวใจให้ประชาชนผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้น้อมนำธรรมะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงตนให้ตระหนักถึงการดูแล รักษา และป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) อีกทั้งมองเห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรับตัวให้อยู่ในสังคมปัจจุบันได้ อันจะนำไปสู่ทางออกของปัญหาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

คำสำคัญ

กลวิธีทางภาษา, การโน้มน้าวใจ, บทพระธรรมเทศนา, โควิด-19

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นอกจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของประชาชนแล้วยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความตื่นกลัว ความวิตกกังวลกลัวการติดเชื้ออันเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง รวมทั้งการขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการรักษา ประกอบกับต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำ การดำเนินชีวิตในภาวะดังกล่าวนี้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้ประชาชนเกิดความเครียดสะสม จนอาจลุกลามเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงในอนาคต (Department of Mental Health, 2020, p. Preface)

แนวโน้มปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นปัญหาที่หน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตระหนักและต้องหาทางแก้ไข ขณะเดียวกันในอีกทางหนึ่งพบว่า สถาบันพุทธศาสนาซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคมก็ได้อาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตท่ามกลางภาวะโรคระบาดนี้ด้วย

หากกล่าวถึงบทพระธรรมเทศนาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) หนึ่งในบทพระธรรมเทศนาที่สำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงเป็นอันดับต้น ๆ คือ บทพระธรรมเทศนาของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) เนื่องจากท่านเป็นพระนักเผยแผ่หรือพระนักเทศน์ที่ได้รับการเคารพนับถือและยกย่องเป็นอย่างมาก ดังที่ Rungsiri and Damnoen (2022, p. 25) ได้กล่าวถึงพระนักเผยแผ่หรือพระนักเทศน์ของประเทศไทยในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้วิธีในการเผยแผ่

ธรรมที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความถนัดของแต่ละท่าน เช่น หลวงพ่อพุทธทาส ได้เน้นการเผยแผ่พระพุทธธรรมที่ลึกซึ้ง โดยชี้จุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ บางรูปก็เน้นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมเชิงหลักความคิดจนเป็นที่ยอมรับ เช่น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) บางรูปก็เน้นวิชาการเป็นหลักในการเผยแผ่ธรรม เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่ประธานศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร กรรมการมหาเถรสมาคม ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ประเภทวิชาปรัชญา ประธานศูนย์พระปริยัตินิตยเทศแห่งคณะสงฆ์ เป็นต้น ด้านการศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับสูงสุดระดับปริญญาคุฎฐบัณฑิต สาขาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยเคลี ประเทศอินเดีย และสำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุดในด้านบาลีศึกษาเปรียญธรรม 9 ประโยค และนอกจากนี้ยังมีผลงานหนังสือที่จัดพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาประวัติและผลงานของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเบื้องต้น พบว่าท่านมีกลวิธีและปัจจัยหลายประการในการโน้มน้าวใจพุทธศาสนิกชนเพื่อหวังผลสัมฤทธิ์ให้เปิดใจเชื่อถือ ยอมรับหลักธรรม และนำไปยึดถือปฏิบัติ การใช้ภาษาเข้าใจง่าย เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ทันสมัยทันเหตุการณ์ และเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) จึงเผยแผ่ธรรมะด้วยการแสดงพระธรรมเทศนาเพื่อเยียวยาจิตใจประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้

ความเข้าใจในเรื่องธรรมะควบคู่กับความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นี้

“โควิทกถา รวมเทศนาในสถานการณ์โควิด” (Dhammacitto, 2021) เป็นหนังสือที่รวบรวมบทพระธรรมเทศนากันถุ์โบสถ์ที่ท่านได้แสดงผ่านสื่อสังคมออนไลน์และวิทยุโทรทัศน์ การแสดงพระธรรมเทศนานี้เน้นเรื่องการประยุกต์ใช้ธรรมะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นสำคัญ ดังตัวอย่างส่วนหนึ่งของบทพระธรรมเทศนา ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (1) มิใช่เราห่วงตัวเราเองเพื่อประโยชน์ตนเท่านั้น แต่เรายังห่วงประโยชน์ของคนอื่นด้วยปรารถนาดีหวังให้เขาปลอดภัยจากโควิดด้วยสมดังพระบาลีที่ว่า “อตตานํ รกฺขณโต ปรี รกฺขติ ผู้รักษาดนชื่อว่ารักษาคนอื่น” เราทำตนเองให้ปลอดภัยโควิดก็เท่ากับทำให้พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่บ้านปลอดภัยไปด้วย เรารักษาระยะห่างทางสังคม ล้างมือ เพราะห่วงใยคนอื่น เมื่อห่วงใยคนอื่น ตนเองก็พลอยปลอดภัย

(อนาวิลจิตตกถา ว่าด้วยใจไม่ขุ่นมัว, p. 50)

จากตัวอย่างที่ (1) แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาในบทพระธรรมเทศนาเป็นปริจเฉทรูปแบบหนึ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์บางประการซึ่งมิใช่เพียงแค่การใช้ลีลาภาษาที่แสดงถึงการสอนธรรมะให้กับประชาชนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาที่แฝงไปด้วยเจตนาต่าง ๆ อันจะเป็นเครื่องมือที่นำผู้ฟังพระธรรมเทศนาไปสู่ทางออกของปัญหาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

(โควิด-19) เพื่อให้ผู้รับฟังพระธรรมเทศนามองเห็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และปรับตัวให้อยู่ในสังคมปัจจุบันได้

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นี้ พระสงฆ์ผู้มีหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนสามารถสอนและโน้มน้าวใจให้ประชาชนนำหลักของธรรมะไปใช้ในการดำรงตนให้อยู่รอดพ้นและปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้อย่างไร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ที่มุ่งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในประเทศไทย เบื้องต้นพบงานวิจัยที่ใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ได้แก่ ของ Eakapont, Wongpinunwatana and Plangchroensri (2020) ศึกษาเรื่อง [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู] : การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของคนไทยตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน Jirapanakorn (2020) ศึกษาเรื่อง มโนอุปลักษณ์กับการเปลี่ยนมุมมองต่อโรคโควิด-19 : การวิเคราะห์ภาพในสื่อสังคมออนไลน์ Pattamaroj (2022) ศึกษาเรื่อง อุปลักษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในข่าวการเมืองไทยบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ และพบเพียงงานวิจัยเดียวที่นำแนวคิดการโน้มน้าวใจมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เน้นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเป็นสำคัญคืองานวิจัยของ Rattanadilok Na Phuket (2021) ศึกษาเรื่อง “เราจะผ่านวิกฤตไปด้วยกัน” : การโน้มน้าวใจในบริบทการแถลงข่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

(โควิด-19) กล่าวได้ว่า ยังไม่พบงานวิจัยใดศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจในบทพระธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาในปริจเฉทบทพระธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยใช้แนวคิดการโน้มน้าวใจ เพื่อเป็นการขยายขอบเขตการวิจัยเกี่ยวกับภาษาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคให้กว้างขวางออกไป รวมถึงแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ผู้มีหน้าที่สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถนำการเผยแผ่ธรรมะมาประยุกต์ร่วมกับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจในปริจเฉทบทพระธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจในบทพระธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จากหนังสือ “โควิทกถา รวมเทศนาในสถานการณ์โควิด” ของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ซึ่งแสดงพระธรรมเทศนาตั้งแต่ 8 มีนาคม 2563 - 8 สิงหาคม 2564 รวม 17 กัณฑ์ โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 9 กัณฑ์ คือ กัณฑ์ที่ 1 – 9

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจ และงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะงานวิจัยที่มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และงานวิจัยที่มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลบทพระธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จากหนังสือ “โควิตกถา รวมเทศนาในสถานการณ์โควิด” ของ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) จำนวน 9 กัณฑ์ ตามขอบเขตข้อมูลข้างต้น
3. วิเคราะห์บทพระธรรมเทศนาโดยมุ่งวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ
4. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาปริจเฉทบทพระธรรมเทศนาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจ คือ คือ กิจกรรมที่กระทำร่วมกันอย่างมีจุดหมาย เพื่อหวังผลในการสร้างสิ่งจูงใจ หรือการยอมรับอย่างเต็มใจทางกระบวนการเรียนรู้ หรือรูปแบบพฤติกรรมที่เปิดเผยผ่านการแลกเปลี่ยนสาร (Smith, 1982, p. 7 as cited in Thiranet, 2000, p. 9)

เลคอฟ (Lakoff, 1982, as cited in Piboonworasak, 2004, p. 8) กล่าวถึง ปริจเฉทการโน้มน้าวใจว่าเป็นปริจเฉทประเภทหนึ่งที่แตกต่างกันจากภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุว่าผู้พูดมีเจตนาชัดเจนที่จะโน้มน้าวให้ผู้ฟังเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึก ความคิดเห็น โดยอาศัยกลวิธีในการสื่อสาร เพื่อให้การโน้มน้าวใจบรรลุวัตถุประสงค์ ปริจเฉทการโน้มน้าวใจนี้ ได้แก่ โฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ คำปราศรัยทางการเมือง รวมถึงพระธรรมเทศนาหรือปาฐกถาธรรมของพระภิกษุด้วย

ภาษาที่ใช้ในการโน้มน้าวใจ จึงเป็นวิธีการในการเสนอสารเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงความคิด ทศนคติ และพฤติกรรม ดังนั้น ในการเขียนเพื่อโน้มน้าวใจ ผู้เขียนจะต้องใช้ความสามารถมากในการเสนอสารเพื่อการโน้มน้าวใจ โดยผู้เขียนต้องสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะกระตุ้นให้ผู้อ่านยอมรับ เชื่อถือ และเห็นคล้อยตามเรื่องราวของตนได้อย่างดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับการโน้มน้าวใจข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดนี้เป็นกรอบในการศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจในปริจเฉทบทพระธรรมเทศนาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อตอบคำถามว่าพระสงฆ์ผู้แสดงพระธรรมเทศนาสามารถโน้มน้าวใจประชาชนให้เชื่อถือโดยนำธรรมะมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการโน้มน้าวใจของบุคคลทางพุทธศาสนา และงานวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการโน้มน้าวใจของบุคคลทางพุทธศาสนา อาทิ Thiranet (2000) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า Piboonworasak (2004) ศึกษาองค์ประกอบกับกลวิธีการโน้มน้าวใจในปริเฉทการเขียนของพระพยอม กัลยาโณ Deelert (2014) ศึกษากลวิธีการโน้มน้าวใจในปริเฉทปาฐกถาธรรมพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ) Phithakwong (2017) ศึกษาปริเฉทการพูดของมคทายกในวัดพระอารามหลวง จังหวัดนครปฐม : องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาในการโน้มน้าวใจ Thongthawee and Darachai (2019) ศึกษากลวิธีโน้มน้าวใจในหนังสือธรรมะทางพุทธศาสนาของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และพระมหาสมปอง ตาลปุตโต เป็นต้น

งานวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) อาทิ Eakapont, Wongpinunwatana and Plangchroensri (2020) ศึกษา [ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู] : การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคนไทยตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน Jirapanakorn (2020) ศึกษาโมโนอุปลักษณะกับการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อโรคโควิด-19 : การวิเคราะห์ภาพในสื่อสังคมออนไลน์ Rattanadilok Na Phuket (2021) ศึกษา “เราจะผ่านวิกฤตไปด้วยกัน” : การโน้มน้าวใจในปริเฉทการแถลงข่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (โควิด-19) Pattamaroj (2022) ศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชาวการเมืองไทยบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ เป็นต้น

จากตัวอย่างงานวิจัยข้างต้น งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการโน้มน้าวใจของบุคคลทางพุทธศาสนา แสดงให้เห็นได้ว่างานทางด้านพระพุทธศาสนามีการนำกลวิธีการโน้มน้าวใจมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์อย่างแพร่หลายเพื่อทำให้ทราบถึงกลวิธีทางภาษาของผู้สื่อสาร ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นั้นแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กำลังเป็นประเด็นที่น่าสนใจจึงเป็นเรื่องที่ได้รับความนิยมในการนำมาศึกษาตามมุมมองต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะใช้งานวิจัยดังกล่าวเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาในลำดับถัดไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ตัวบทปริจเฉทบทพระธรรมเทศนามีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ปรากฏว่าปริจเฉทดังกล่าวมิได้เป็นเพียงบทพระธรรมเทศนาที่ถ่ายทอดธรรมะอันเป็นคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาด้วยการบรรยาย ชี้แจง ยกหัวข้อคำสอนหรือธรรมะให้ฟังเพียงเท่านั้น แต่บทพระธรรมเทศนาดังกล่าวนี้นี้มีการสอดแทรกและหยิบยกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ “สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” มาประยุกต์รวมเข้ากับการสอนธรรมะ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ร่วมกับการดูแล ป้องกัน และรักษาตนเอง

ในภาวะวิกฤตที่กำลังเกิดขึ้นได้ ผลการวิจัยปรากฏกลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ ดังต่อไปนี้

1. การใช้คำสรรพนาม

การใช้คำสรรพนามว่า “เรา” ในการแสดงพระธรรมเทศนามีนัยสำคัญเพื่อที่จะทำให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาารู้สึกว่าผู้แสดงพระธรรมเทศนาเป็นพวกเดียวกับผู้ฟัง และโน้มน้าวใจให้เห็นคล้อยตามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ดังที่ Kladyu, et al. (1974, p. 378) กล่าวถึง การใช้สรรพนาม “เรา” ไว้ว่า การใช้สรรพนามว่า “เรา” เป็นการเข้าถึงวิธีหนึ่งที่จะทำให้รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน เป็นการชักจูงให้เห็นด้วยตั้งแต่เริ่มแรก อาจเรียกได้ว่าเป็นการเริ่มต้นด้วยการเข้าข้างผู้ฟังหรือผู้อ่านเสียก่อน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (2) เราต้องตั้งป้อมคุ้มครองป้องกันประเทศของเรา แต่กว่าจะมาถึงจุดนี้ เราก็อึดทนกลั่นขมขื่น มีการปล่อยข่าวลือและข่าวปลอมต่าง ๆ นานา

(สัญญาวิลาสกถา ว่าด้วยความคลาดเคลื่อนแห่งการรับรู้, p. 37)

ตัวอย่างที่ (3) คนทั่วไปก็มักจะบอกตัวเองว่าอันตรายจะไม่เกิดกับ เรา เรามีของดี จะผ่านมันไปได้ คนอย่างเรา ไม่ติดโควิดหรอก แต่เพื่อนเรา ไม่แน่ เราจะคิดเข้าข้างตัวเองเสมอ

(อรรถเปมกถา ว่าด้วยความรักตน, p. 54)

จากตัวอย่างที่ (2) และ (3) ปรากฏการใช้คำสรรพนาม “เรา” “ประเทศของเรา” “คนอย่างเรา” “เพื่อนเรา” ซึ่งมีการใช้คำว่า “เรา” ประกอบ เพื่อให้ผู้แสดงพระธรรมเทศนาเป็นส่วนหนึ่งของผู้ฟังพระธรรมเทศนา กลวิธีการโน้มน้าวใจนี้จึงทำให้ผู้ฟังเห็นคล้อยตามสิ่งที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนานำเสนอเนื่องจากผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน

2. การใช้อุปมาเปรียบเทียบ

การใช้อุปมาเปรียบเทียบ เป็นการกล่าวข้อความเพื่อเทียบเคียงให้เห็นลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง กลวิธีนี้จะช่วยให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนามองเห็นภาพของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และวิธีการการดูแลตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (4) มือออกบ่อยไปที่คนอยากสนุกสนานบนเตียงรีนเรจ แต่ไม่ระวังตัว เหมือนคนอยากรับประทานเนื้อปลาแต่ไม่ระวังก้างปลาที่จะตำคอ พระพุทธศาสนาไม่ได้ห้ามรับประทานเนื้อปลา แต่เตือนว่าจงพิจารณาดูก่อนอาจมีก้างที่จะตำคอ

(อรรถเปมกถา ว่าด้วยความรักตน, p. 54)

ตัวอย่างที่ (5) สถานการณ์ตอนนี้เหมือนกำลังขมขมยบนเวทีกับคู่ต่อสู้คือโควิด 19 ตั้งใจสู้ต่อไปไม่หวั่นเสียงเชียร์ของคนดู ใจจดจ่ออยู่กับลีลาของคู่ต่อสู้ คือ โควิด 19

(ปรักกมกถา ว่าด้วยความมุ่งมั่น, p. 145)

จากตัวอย่างที่ (4) และ (5) ปรากฏการใช้อุปมาเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ ตัวอย่างที่ (4) ผู้แสดงพระธรรมเทศนาใช้ภาษาโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาเห็นว่า คนที่อยากเที่ยวสนุกสนานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) แต่ไม่ระมัดระวังตัวเปรียบเหมือนคนที่อยากรับประทานเนื้อปลาแต่ไม่ระวังก้างตำคอ การขาดความระมัดระวังนี้อาจจะทำให้ติดเชื้อโควิด-19 ได้ และตัวอย่างที่ (5) ใช้อุปมาเปรียบเทียบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ว่าเหมือนกับการชกมวยบนเวทีซึ่งมีคู่ต่อสู้คือโควิด-19 ให้ผู้ฟังตระหนักเห็นสถานการณ์อันตรายที่กำลังเผชิญได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ต้องต่อสู้คู่ต่อสู้หรือคู่ชก ในที่นี้คือ โควิด-19 ให้ได้ การใช้ภาพพจน์นี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การโน้มน้าวใจให้ใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง ปฏิบัติตนอย่างถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ

3. การใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล

การใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล เป็นการกล่าวถึงเหตุผลต่าง ๆ ของเนื้อหาในบทพระธรรมเทศนา เพื่อชี้ให้ผู้ฟังเห็นว่าสิ่งที่ผู้แสดงธรรมได้นำเสนอแก่ผู้ฟังนั้นเป็นสิ่งที่มิเหตุและผลน่าเชื่อถือ สังเกตได้จากคำแสดงเหตุผล เช่น เพราะ เพราะว่าเป็นต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (6) ห้ามนำมือมาแตะดวงตา แตะจมูก ปาก เป็นอันขาด เพราะเชื้อโรคชนิดนี้สามารถแพร่เชื้อเข้าทางดวงตา จมูก ปาก จึงมีการรณรงค์ให้มีการปกเจลล้างมือ หรือสบูสำหรับล้างมือ

(อัตตริกขกถา ว่าด้วยการรักษาดน, p. 7)

ตัวอย่างที่ (7) หากมาฟังธรรมที่วัดจะต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และนั่งรักษาระยะห่างกันตามที่กำหนด ทั้งนี้เพราะว่าภัยคุกคามจากไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 เริ่มเด่นชัดขึ้นทุกที

(กิมฉันทกถา ว่าด้วยบันเทิงกันได้อย่างไร, p. 10)

ตัวอย่างที่ (8) ถ้าเราดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากไวรัส ก็เท่ากับรักษาคู่ครองคนที่บ้าน คู่ครองคนในสังคม คู่ครองคนในประเทศ เพราะจะได้ไม่เป็นคนแพร่เชื้อให้ผู้อื่น

(อัครรักขกถา ว่าด้วยการรักษาดน, p. 1)

จากตัวอย่างที่ (6) (7) (8) ปรากฏการใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล การใช้รูปประโยคมีเนื้อความคล้อยตามกันในทางที่เป็นเหตุผล สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้ ดังคำแสดงเหตุผลที่ปรากฏ คือ “เพราะ” “เพราะว่า” กลวิธีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้แสดงพระธรรมเทศนาต้องการโน้มน้าวให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาดูแลและป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยการใช้การแสดงเหตุและผลประกอบ

4. การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

การใช้คำแสดงทัศนภาวะ เป็นการที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนาเสนอความคิดต่าง ๆ เพื่อแสดงการเปลี่ยนแปลงความคิดในบางเรื่องของผู้ฟังพระธรรมเทศนา ด้วยคำแสดงทัศนภาวะ เช่น ควร ต้อง ไม่ควร อย่า เป็นต้น Pantumeta (2006, p. 72) ได้กล่าวว่า การใช้คำว่า ควร หรือ ไม่ควร แสดงความเห็นของผู้พูดพร้อมการใช้เหตุและผลเป็นสิ่งที่พึงกระทำเพื่อให้ข้อคิดเห็นเหล่านั้นมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือเพิ่มมากยิ่งขึ้น

4.1 ข้อเสนอแนะสิ่งที่พึงกระทำ

การใช้คำแสดงทัศนภาวะข้อเสนอแนะ เป็นการแสดงความคิดของผู้แสดงพระธรรมเทศนาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาปฏิบัติตาม หากปฏิบัติตามข้อเสนอแนะนี้จะทำให้ปราศจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยสังเกตได้จากการใช้รูปภาษาแสดงการเสนอแนะ เช่น ควร ต้อง จะต้อง จึงต้อง เป็นต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (9) ถ้ารู้ว่าคุณเองไม่สบาย ก็ควรกักตัวอยู่แต่ในบ้าน ไม่ต้องเดินทางไปไหนให้แพร่เชื้อ และต้องใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือเป็นประจำเมื่อเวลาจามหรือไอ จะได้ไม่เป็นพาหะในการแพร่เชื้อโรค

(อัครกชกถา ว่าด้วยการรักษาตน, p. 2)

ตัวอย่างที่ (10) การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด ทำอะไรจึงต้องระมัดระวัง เพื่อให้บรรยากาศแห่งความสุขไม่กลายเป็นความทุกข์

(อภิรติกถา ว่าด้วยความยินดีพอใจ, p. 72)

ตัวอย่างที่ (11) การพึงธรรมอยู่ที่บ้านก็เป็นความสวัสดิ ปลอดภัย หากมาพึงธรรมที่วัดจะต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และนั่งรักษา ระยะห่างกันตามที่กำหนด ทั้งนี้เพราะว่าภัยคุกคามจากไวรัสโคโรนาหรือ โควิด-19 เริ่มเด่นชัดขึ้นทุกที

(กิมฉันทกถา ว่าด้วยบันเทิงกันได้อย่างไร, p. 10)

จากตัวอย่างที่ (9) (10) (11) ปรากฏการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ในลักษณะข้อเสนอแนะโดยเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้แสดงพระธรรม เทศนาที่มีต่อผู้ฟังพระธรรมเทศนา โดยมีการใช้รูปภาษา คือ “ควร” “ต้อง” “จึงต้อง” “จะต้อง” ซึ่งหมายโน้มน้าวให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาประพฤติและ ปฏิบัติตนตามสิ่งที่ได้แสดงธรรมไป

4.2 ข้อตกเตือนสิ่งที่ไม่พึงกระทำ

การใช้คำแสดงทัศนภาวะข้อตกเตือน เป็นการแสดงความคิดของ ผู้แสดงพระธรรมเทศนาให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาพึงระมัดระวังการกระทำที่ อาจทำให้เกิดการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยสังเกตได้จากการ ใช้รูปภาษาแสดงการตกเตือน เช่น ไม่ควร อย่า ห้าม เป็นต้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (12) เมื่อรักและห่วงใยคนไทยทั้งประเทศ ไม่ควรทำตัวให้อยู่ในภาวะเสี่ยงในการติดเชื้อโรค ด้วยการเดินทางไปประเทศที่เสี่ยงติดเชื้อโรค จะได้ไม่นำเชื้อโรคมาติดคนไทยด้วยกัน

(อัครรักขกถา ว่าด้วยการรักษาตน, p. 2)

ตัวอย่างที่ (13) ทุกคนต้องดูแลรักษาตัวเอง อย่าให้ติดเชื้อไวรัส อย่าให้แพร่เชื้อ ซึ่งจะทำให้คุณพ่อคุณแม่คุณตาคุณยายของเราปลอดภัย พระณรงก์รักษาตัวเอง อย่าไปนำเชื้อเข้าวัดก็เท่ากับรักษาพระเถระในวัดของเรา

(กิมย้งทกถา ว่าด้วยบันเทิงกันได้อย่างไร, p. 13)

ตัวอย่างที่ (14) เมื่อมีการสัมผัสคนอื่น สิ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นรวบับไดรวรรณโดยสารสาธณะหรืออื่น ๆ ห้ามนำมือมาแตะดวงตา แตะจมูก ปาก เป็นอันตราย เพราะเชื้อโรคนี้สามารถแพร่เชื้อเข้าทางดวงตา จมูก ปาก

(อัครกฤษกถา ว่าด้วยการรักษาดน, p. 7)

จากตัวอย่างที่ (12) (13) (14) ปรากฏการใช้คำแสดงทัศนภาวะในลักษณะข้อตกเตือนโดยเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้แสดงพระธรรมเทศนาที่มีต่อผู้ฟังพระธรรมเทศนา โดยมีการใช้รูปภาษา คือ “ไม่ควร” “อย่า” “ห้าม” ซึ่งหมายโน้มน้าวให้ผู้ฟังระมัดระวังและดูแลรักษาตนเองให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

5. การใช้ประโยคคำถาม

การใช้ประโยคคำถาม เป็นการที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนาสร้างความน่าสนใจชวนติดตามด้วยการตั้งประโยคคำถาม เพื่อดึงดูดใจให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาเกิดการตระหนักคิดไปพร้อมกับการฟัง โดยการใช้ประโยคคำถามที่พบมี 2 ลักษณะ คือ คำถามเชิงวาทศิลป์ และคำถามแบบถาม – ตอบ

5.1 คำถามเชิงวาทศิลป์

คำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นการถามที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนามิได้ ต้องการคำตอบ เพียงแต่ต้องการชี้้นำความคิดบางประการ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในบทพระธรรมเทศนาจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวให้ผู้ฟังตระหนักถึงการดำรงชีวิตในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (15) เกิดคำถามขึ้นมากมายว่า ในภาวะเช่นนี้จะดำรงชีวิตกันอย่างไร จึงจะปลอดภัยจากเชื้อโรคนี้นี้ไปได้ พร้อมเผชิญหน้า และก้าวผ่านวิกฤตการณ์ระดับโลกครั้งนี้ไปได้ ธรรมะของพระพุทธศาสนาข้อใดที่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อการเป็นอยู่อย่างปกติสุขในภาวะเช่นนี้ได้

(อัครกิตติกา ว่าด้วยการรักษาตน, p. 1)

ตัวอย่างที่ (16) ประชาชนทุกผู้ทุกคนต้องรู้ว่า ไวรัสมีเล่ห์เหลี่ยมอย่างไร แพร่ระบาดด้วยวิธีไหน และเราจะป้องกันตัวเองได้อย่างไร

(กิมานันท์กถา ว่าด้วยบันเพ็ญกันได้อย่างไร, p. 12)

ตัวอย่างที่ (17) เราจะรู้ได้อย่างไรว่าตอนนี้ไม่มีคนติดเชื้อโควิดจากต่างประเทศลอบเข้ามาอยู่ในตลาดของเรา ในชุมชนของเรา ในโรงงานของเรา

(สัญญาวิปาสกถา ว่าด้วยความคลาดเคลื่อนแห่งการรับรู้, p. 44)

จากตัวอย่างที่ (15) (16) (17) ปรากฏการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ ซึ่งผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้ใช้การแสดงคำถาม คือ “ในภาวะเช่นนี้จะดำรงชีวิตกันอย่างไร...” “ธรรมะของพระพุทธศาสนาข้อใดที่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์...” “ไวรัสมีเล่ห์เหลี่ยมอย่างไร...” “แพร่ระบาดด้วยวิธีไหน...” “เราจะป้องกันตัวเองได้อย่างไร” “เราจะรู้ได้อย่างไรว่าตอนนี้ไม่มีคนติดเชื้อโควิดจากต่างประเทศลอบเข้ามา...” คำถามดังกล่าวผู้แสดงพระธรรมเทศนาไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้ฟัง แต่ต้องการให้ผู้ฟังได้ครุ่นคิดด้วยตนเองว่าควรรู้เท่าทันและดำรงตนให้อยู่รอดปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นี้อย่างไร

5.2 คำถามแบบถาม - ตอบ

คำถามแบบถาม - ตอบ เป็นการที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนาใช้กลวิธีตั้งคำถามเพื่อให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาเกิดการครุ่นคิดคำตอบนั้นในระยะเวลาชั่วคราว เพื่อให้ผู้ฟังพิจารณาคำตอบอยู่ในใจ หลังจากนั้นผู้แสดงพระธรรมเทศนาจึงตอบคำถามด้วยตนเองเพื่อขยายความให้ผู้เกิดความเข้าใจดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (18) เหตุใดจึงเรียกว่า *คุ้มครองคนอื่นชื่อว่ารักษาทน* เหตุก็มาจาก “ความรัก ความห่วงใย” คนเราก็อมต้องมีความรัก ความห่วงใย ลูกหลานจึงต้องเริ่มต้นป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อด้วยการสวมใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือ เป็นการแสดงความห่วงใยคนรักและคนในครอบครัว ถ้าดูแลป้องกันตัวเองได้ดีมากเท่าไร ก็เป็นการช่วยคุ้มครองป้องกัน คนอื่นไปในตัวด้วย

(อัครกชกถา ว่าด้วยการรักษาทน, p. 2)

ตัวอย่างที่ (19) ทำไมอังกฤษมีติดเชื้อโควิดมากและมีคนตายมาก
เหตุหนึ่งเป็นเพราะมีความอคติทางเชื้อชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังงานวิจัยที่
ออกมาเมื่อสัปดาห์ที่แล้วเปิดเผยว่า ในประเทศอังกฤษคนที่ตายเพราะโควิด
ส่วนมากเป็นคนผิวดำและคนเอเชีย

(อนาวิลจิตตกถา ว่าด้วยใจไม่ชุ่มมัว, p. 49)

จากตัวอย่างที่ (18) ปรากฏการใช้คำถามแบบถาม - ตอบ โดย
ผู้แสดงพระธรรมเทศนามีการถามและตอบด้วยตนเอง ผู้แสดงพระธรรม
เทศนาได้ตั้งคำถามว่า “เหตุใดจึงเรียกว่า คัมภีร์ของคนอื่นชื่อว่ารักษาตน”
และตอบคำถามที่ตั้งไปด้วยตนเองว่า “เหตุก็มาจากรัก ความห่วงใย....”
เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (19) พบการตั้งคำถามว่า “ทำไมอังกฤษมีติดเชื้อ
โควิดมากและมีคนตายมาก” หลังจากนั้นได้ตอบคำถามว่า “เหตุหนึ่งเป็น
เพราะมีความอคติทางเชื้อชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง....” ซึ่งถือเป็นกลวิธีการ
โน้มน้าวใจที่ทำให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้เกิดการถกคิดถึงปัญหาที่เกิดขึ้น
และนำข้อคิดที่ได้จากคำตอบไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

6. การอ้างถึง

การอ้างถึง หมายถึง การใช้บุคคลที่มีความน่าเชื่อถือหรือการใช้ข้อมูล
ต่าง ๆ มากล่าวอ้างทำให้การกล่าวนั้นมีน้ำหนัก โดยข้อมูลที่นำมาใช้ในการ
อ้างนั้นเป็นข้อมูลที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนามั่นใจได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อ
ผู้ฟังและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังรู้สึก
เห็นพ้องต้องกันอีกด้วย โดยการอ้างถึงที่พบแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ
การอ้างถึงบุคคลทางพระพุทธศาสนา การอ้างถึงบุคคลที่มีอำนาจและ
ชื่อเสียง การอ้างถึงพุทธพจน์ และการอ้างถึงข้อมูลเชิงปริมาณ

6.1 การอ้างอิงบุคคลทางพระพุทธศาสนา

การอ้างอิงบุคคลทางพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใจผู้ฟังพระธรรมเทศนาให้เชื่อในข้อมูลที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้กล่าวไว้ เนื่องจากบุคคลทางพระพุทธศาสนาเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือและมีชื่อเสียงทางพระพุทธศาสนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (20) พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เราต้องคุ้มครองตัวเองด้วยสติ” มีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันปัจจุบัน รู้เท่าทันเหตุการณ์ เป็นการปกป้องคุ้มครองตนเอง เมื่อปกป้องคุ้มครองตนเองดีแล้ว ก็เท่ากับปกป้องคุ้มครองผู้อื่นไปในตัว

(อัครรักขกถา ว่าด้วยการรักษาดน, p. 4)

ตัวอย่างที่ (21) ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นหนทางสู่ความตาย อปฺปมาโท อมตํ ปทํ ความไม่ประมาทเป็นหนทางไม่ตาย” โดยเฉพาะในเรื่องโควิดนี้ คนรักตัวเองก็ต้องรักให้ถูกต้องทางหมั่นเตือนตนก็จะพ้นภัย รักษาตนก็ต้องดูแลตนเองให้ดี

(อรรถเปมกถา ว่าด้วยความรักตน, p. 59)

จากตัวอย่างที่ (20) และ (21) ปรากฏการอ้างอิงบุคคลทางพระพุทธศาสนา คือ “พระพุทธเจ้า” ซึ่งผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้อ้างถึงพระพุทธเจ้าและคำสอนของท่าน โดยการน้อมนำเอาหลักธรรมะของพระองค์มาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนให้ผู้ฟังมีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) รวมทั้งตระหนักถึงการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลตนเองและผู้อื่น

6.2 การอ้างถึงบุคคลที่มีอำนาจและชื่อเสียง

การอ้างถึงบุคคลที่มีอำนาจและชื่อเสียงมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาเชื่อถือ หรือเห็นคล้อยตามในสิ่งที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนานำเสนอ เนื่องจากผู้ที่อ้างถึงนั้นเป็นผู้ที่ประชาชนรู้จักและได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลในระดับโลก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (22) ประเทศมหาอำนาจบางประเทศประชาชนไม่ยอมปรับตัวจึงติดเชื้อมากที่สุด ตายกันมากที่สุด ทั้งที่เป็นประเทศเจริญด้านวิทยาการ ทั้งนี้เพราะผู้นำไม่ตระหนักถึงพิษภัยของโควิดและประชาชนไม่ยอมปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการของชาลส์ ดาร์วิน ที่ว่า “เผ่าพันธุ์ที่อยู่รอดไม่ใช่เผ่าพันธุ์ที่เข้มแข็งที่สุดหรือฉลาดที่สุด แต่เป็นเผ่าพันธุ์ที่ปรับตัวเก่งที่สุด”

(อัตตทมกถา ว่าด้วยการปรับตัว, p. 31)

ตัวอย่างที่ (23) ทำไมคนติดโควิดไม่เหมือนคนเป็นไข้หวัดธรรมดาอย่างที่ประธานาธิบดีทรัมป์เคยบอกไว้เพราะว่าหวัดธรรมดาเป็นแล้วทานยาก็หาย มันไม่ทำลายปอด แต่โรคโควิด 19 เชื้อเข้าไปทำลายปอด

(อัตตเปมกถา ว่าด้วยความรักตน, p. 57)

จากตัวอย่างที่ (22) และ (23) ปรากฏการอ้างถึงบุคคลที่มีอำนาจและชื่อเสียง โดยผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้หยิบยกคำกล่าวของบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ทรงอิทธิพลและมีอำนาจชื่อเสียงโด่งดังระดับโลก ได้แก่ ชาลส์ ดาวิน กล่าวว่า “เผ่าพันธุ์ที่อยู่รอดไม่ใช่เผ่าพันธุ์ที่เข้มแข็งที่สุดหรือฉลาดที่สุด แต่เป็นเผ่าพันธุ์ที่ปรับตัวเก่งที่สุด....” และประธานาธิบดีทรมป์ กล่าวว่า “หวัดธรรมเป็นแล้วทนายก็หาย มันไม่ทำลายปอด แต่โรคโควิด 19 เชื้อเข้าไปทำลายปอด....” ซึ่งสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้ถูกต้อง เชื่อถือ และปฏิบัติตามคำกล่าวนั้นได้

6.3 การอ้างถึงพุทธพจน์

การอ้างถึงพุทธพจน์ เป็นการกล่าวอ้างถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ภาษาธรรมะหรือภาษาบาลี เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และนำความคิดของผู้ฟังพระธรรมเทศนาเข้าสู่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (24) มิใช่เราหวังตัวเราเองเพื่อประโยชน์ตนเท่านั้น แต่เรายังหวังประโยชน์ของคนอื่นด้วยปรารถนาดีหวังให้เขาปลอดภัยจากโควิดด้วย สมดังพระบาลีที่ว่า “อตตानํ รกขณโต ปรี รกขติ ผู้รักษาดนชื่อว่ารักษาคณอื่น” เราทำตนเองให้ปลอดภัยโควิดก็เท่ากับทำให้พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่บ้านปลอดภัยไปด้วย เรายกษาระยะห่างทางสังคม ล้างมือ เพราะห่วงใยคนอื่น เมื่อห่วงใยคนอื่น ตนเองก็พลอยปลอดภัย

(อนาวิจิตตกถา ว่าด้วยใจไม่ขุ่นมัว, p. 50)

ตัวอย่างที่ (25) ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “จเข ธนํ องค์กรสสเหตุ” เป็นต้น แปลความว่า “พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ พึงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต พึงสละทั้งทรัพย์ อวัยวะ และชีวิต เพื่อรักษาธรรม” เรายอมเสียเศรษฐกิจ เสียเงินทอง เพื่อรักษาตัวให้รอดจากไวรัสโควิด ยอมตัดอวัยวะบางส่วนทิ้งไปเพื่อเอาชีวิตรอด แต่ต้องสละทั้งทรัพย์ อวัยวะ และชีวิต เพื่อรักษาความปกติสุขของประเทศชาติ

(กีมานันท์ทกถา ว่าด้วยบันทึกันได้อย่างไร, p. 16)

จากตัวอย่างที่ (24) และ (25) ปรากฏการอ้างถึงพุทธพจน์ดังรูปภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้ คือ “สมดังพระบาลีที่ว่า....” “ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า....” เมื่อกล่าวอ้างถึงพุทธพจน์แล้วผู้แสดงธรรมจะมีการอธิบายเสริมความหมายของพุทธพจน์เพื่อให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาเข้าใจได้ง่ายและเห็นภาพพจน์ได้อย่างชัดเจน รวมถึงเชื่อมโยงเข้าสู่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อให้ผู้ฟังคล้อยตามและเกิดความสนใจที่นำหลักธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

6.4 การอ้างถึงข้อมูลเชิงปริมาณ

การอ้างถึงข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการกล่าวถึงจำนวนและตัวเลขเพื่อชี้ให้เห็นว่าจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มีจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ ข้อมูลเชิงปริมาณดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นกลวิธีหนึ่งของการแสดงพระธรรมเทศนาเพื่อแสดงให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาตระหนักถึงการป้องกันดูแลรักษาตนเองให้ปลอดภัย ซึ่งสังเกตได้จากค่าแสดงปริมาณ จำนวน และตัวเลขต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (26) ฉะนั้นประเทศไทยต้องไม่ประมาทและต้องรักษา ระยะห่างทางสังคม ปัจจุบันนี้มีหลายประเทศที่การระบาดยังก้าวกระโดด อย่างรวดเร็ว.....สหรัฐอเมริกาวันนี้ติดเชื้อไปแล้ว 1 ล้าน 5 แสนคน คนตายไปแล้ว 74,000 คน ประเทศไทยติดเชื้อ 3,000 คน ตายไป 56 คน ต่างกันมาก เพราะว่าประเทศไทยนั้นตระหนักรู้ถึงภัยของโควิด-19 อย่างรวดเร็ว ไม่ประมาท มีมาตรการป้องกัน ควบคุมอย่างรวดเร็ว

(อรรถกถา ว่าด้วยการปรับตัว, p. 29)

ตัวอย่างที่ (27) เมื่อประมาณเกือบหนึ่งเดือนที่ผ่านมา กำแพง พังทลายและเป็นการระบาดในระลอกที่ 2 ซึ่งแพร่เร็วมาก ระลอกแรกนั้นกิน เวลาเกือบปี คนติดเชื้อในประเทศไทยมีแค่ 5,000 คน แต่ในระลอกที่สอง นี้เวลาไม่ถึง 1 เดือน คนติดเชื้อทะลุขึ้นเป็น 10,000 คน ถ้าไม่ควบคุมให้ดี จะมีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มเป็นก้าวกระโดดมากกว่านี้ ที่กล่าวอย่างนี้เพื่อความ ไม่ประมาท และเพื่อทำความเข้าใจว่า การแสดงพระธรรมเทศนาที่กล่าวถึง ปัญหาเรื่องความทุกข์ในช่วงปีใหม่นี้ ไม่ใช่เป็นการเน้นย้ำให้มองโลก ในแง่ร้าย แต่เป็นวิธีดับทุกข์เพื่อสร้างสุข

(อรรถกถา ว่าด้วยความรักตน, p. 53)

จากตัวอย่างที่ (26) และ (27) ปรากฏการอ้างถึงข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้ยกตัวอย่างการแสดงผลของจำนวนผู้ติดเชื้อ โควิด-19 ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้ ตระหนักและตื่นกลัวเกี่ยวกับการแพร่ระบาด รวมถึงเพื่อที่จะได้หาแนวทาง ป้องกัน ควบคุม และดูแลตนเองได้ทัน

7. การใช้สพบท

การใช้สพบท เป็นลักษณะของตัวบทที่สื่อให้รู้ว่ามีความคิดอื่นหรือตัวบทอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้วปรากฏอยู่ด้วย ซึ่งผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้นำเรื่องราวต่าง ๆ มาเรียบเรียงและนำเสนอเป็นเรื่องเดียวกันอยู่ในตัวบทของตนอย่างแนบเนียน โดยการใช้สพบทที่พบมี 2 ประเภท คือ การยกตัวอย่างนิทาน และการยกตัวอย่างชาวหรือเหตุการณ์

7.1 การยกตัวอย่างนิทาน

การยกตัวอย่างนิทาน เป็นกลวิธีการโน้มน้าวใจที่ทำให้ผู้ฟังสนใจติดตาม เนื่องจากกลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ใช้อธิบายขยายความประเด็นที่นำเสนอในการแสดงพระธรรมเทศนา เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังเป็นการสอดแทรกคติสอนใจได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

7.1.1 นิทานชาดก

ตัวอย่างที่ (28) เหตุที่หลายคนไม่ยอมปรับตัว เพราะไม่เชื่อว่าโควิดเป็นภัยอันตรายที่น่ากลัว **ดั่งมีเรื่องเล่าในนิทานชาดกดังนี้** นกฝูงหนึ่งอยู่ร่วมกันที่ต้นไม้ใหญ่อย่างมีความสุข วันหนึ่งในฤดูร้อนต้นไม้ที่นกอาศัยใบแห้งเหี่ยว กิ่งไม้เสียดสีกันเกิดควันขึ้นมา พญานกซึ่งเป็นนกอโพนธสัตว์สังเกตเห็นควันไฟลอยขึ้นมา จึงสันนิษฐานว่าไฟป่ากำลังจะเกิดขึ้น... พระโพนธสัตว์จึงกล่าวเป็นคาถา ความตอนหนึ่งว่า อย่าไปไวใจสิ่งที่เคยเป็นที่ที่ปลอดภัย รวมกันจะตายหมู่ แยกกันอยู่ปลอดภัยกว่า...**เรื่องนี้ชวนให้นึกถึงสถานการณ์บ้านเมืองเราตอนนี้ สถานที่ทำงานหรือที่บ้านที่เคยปลอดภัยอาจจะไม่ปลอดภัยหากไม่รักษาระยะห่างทางสังคม ที่สำคัญคือจะต้องตระหนักถึงพิษภัยของการรวมกลุ่มกันและการต้อนรับคนแปลกหน้า**

(อรรถกถา ว่าด้วยการปรับตัว, p. 30)

ตัวอย่างที่ (29) คนที่มีความโลภ โกรธ หลง มากจะมองไม่เห็นประโยชน์อันใดของนิวนอร์มอลหรือวิถีชีวิตใหม่ มีหน้าที่ยังทำลายประโยชน์คนอื่น ดังที่พระพุทธเจ้าเล่าไว้เป็นนิทานชาดกต่อไปนี้ ที่สำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ เมืองตักศิลา อาจารย์สอนศิลปวิทยาให้ศิษย์ 500 คน ที่มาจากทิศานุทิศ.....คฤหัสถ์จากชาดกเรื่องนี้มีอยู่ว่า เมื่อดวงตาแตกไปข้างหนึ่ง คนก็แยกไม่ออกระหว่างกิ่งไม้แห้งกับกิ่งไม้สด ฉนั้นใด คนที่จิตใจชุ่มมัวด้วยความโลภ โกรธ หลง ย่อมแยกไม่ออกระหว่างสิ่งที่ประโยชน์และสิ่งที่ไร้ประโยชน์ ฉนั้นนั่น ดังที่คนในหลายประเทศไม่เห็นประโยชน์ของการใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือและรักษาระยะห่างทางสังคม ส่วนคนจิตใจไม่ชุ่มมัวด้วยอคติย่อมเห็นประโยชน์ของวิถีชีวิตใหม่ตามความเป็นจริง

(อนาวิลจิตตกลา ว่าด้วยใจไม่ชุ่มมัว, p. 50)

จากตัวอย่างที่ (28) และ (29) ปรากฏการยกตัวอย่างนิทานชาดก ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือชีวประวัติในชาติก่อนของพระพุทธเจ้า สมัยที่พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้ ซึ่งผู้แสดงพระธรรมเทศนาได้เชื่อมโยงคตินิยมและข้อคิดที่ได้จากนิทานชาดกกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในปัจจุบัน เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนเกิดการประพฤติและปฏิบัติตามหลักคำสอน

7.1.2 นิทานที่มีคติสอนใจ

ตัวอย่างที่ (30) ตั้งนิทานที่จะเล่าต่อไปนี้ ณ ดันไม้ใหญ่แห่งหนึ่งกลางป่าลึก มีฝูงนกพากันมาทำรังวางไข่ ออกลูกเป็นจำนวนมากอยู่กันอย่างสงบสุข ไม่นานก็มีแร้งแก่ตาบอดตัวหนึ่งบินพลัดหลงมาที่ดันไม้แห่งนั้น บรรดานกก็เกิดความสงสาร นอกจากหาอาหารมาให้ลูก ๆ ของตนเองแล้วก็แบ่งปันอาหารให้กับแร้งแก่ตาบอดตัวนี้ด้วย.....ดังนั้น ท่านทั้งหลายอย่าทำตัวเหมือนแร้งแก่ตาบอด ต้องดูแลตนเองให้ดี ป้องกันตนเองให้ดี จะโลจะจาม ต้องระมัดระวัง เจ็บป่วยมีอาการน่าสงสัย รีบไปพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ

(อัตตรักขกถา ว่าด้วยการรักษาตน, p. 8)

ตัวอย่างที่ (31) เพื่อให้จำง่าย ขอเล่านิทานให้ฟังเรื่องหนึ่งเป็นการสังคายน์ ดังต่อไปนี้ มีหนู 2 ตัวคบเป็นเพื่อนกันมาแต่ยังเล็ก แล้วแยกกันอยู่ หนูตัวหนึ่งไปอยู่ชนบท เป็นหมู่บ้านนอก หากินเหมือนหนูนา ส่วนหนูอีกตัวหนึ่งอยู่ในเมือง อาศัยอยู่ในบ้านคนรวย.....คนเราต้องรักษาชีวิตไว้ก่อน ถึงอดอยากบ้างก็ต้องทน ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ค่อยดีเพราะหยุดกิจการทั้งหลาย ต้องอยู่อย่างระมัดระวัง ยอมทำตัวเป็นหมู่บ้านนอกปลอดภัยไว้ก่อน ดีกว่าอัมหมิพิมันชั่วครูชั่วยาม แต่ไม่รู้แมวคือโควิด 19 จะมาขย้ำเราเมื่อไหร่

(อัตตเปมกถา ว่าด้วยความรักตน, p. 58)

จากตัวอย่างที่ (30) และ (31) ปรากฏการยกตัวอย่างนิทานที่มีคติสอนใจเพื่อให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้ทราบคติสอนใจจากนิทานในช่วงท้ายของเรื่อง และเชื่อมโยงคติสอนใจที่ได้รับจากนิทานเรื่องต่าง ๆ กับเรื่องราวและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในปัจจุบัน ทำให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาได้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามคติสอนใจนั้น ๆ

7.2 การยกตัวอย่างข่าวหรือเหตุการณ์

การยกตัวอย่างข่าวหรือเหตุการณ์ เป็นการนำเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มาใช้เป็นกลวิธีโน้มน้าวใจ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ทำให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาล้อตามและสนใจติดตามเรื่องราวจนจบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (32) มีช่วงหนึ่งที่มีการปิดเมือง ห้ามคนจากจังหวัดหนึ่งย้ายไปอีกจังหวัดหนึ่ง ปิดทางสรรพสินค้า ปิดสถานที่ประชุม ระงับกิจกรรมชุมนุมทั้งหลาย ปิดร้านอาหารไม่ให้ทานข้างในร้าน เป็นอย่างนี้มาเกือบ 2 เดือน การติดเชื้อในแต่ละวันลดต่ำกว่า 10 คน ตอนนี้เริ่มผ่อนคลาย พอผ่อนคลายแล้วชักประมาท.....เราต้องรักษาระยะห่างกันเพื่อความปลอดภัยจนกว่าโควิด 19 จะหยุดระบาด หมายถึงเมื่อมีการค้นพบวัคซีน วัคซีนมีเมื่อไร เมื่อนั้นเปิดเสรีได้

(อรรถกถา ว่าด้วยการปรับตัว, p. 31)

ตัวอย่างที่ (33) เกิดเหตุการณ์คุณป้ามหาภัยในเกาหลีใต้ ประมาณวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 63 คนไข้รายที่ 31 ของเกาหลี ป่วยเป็นหวัด มีอาการไอ จาม ไปหาหมอก็บอกหมอว่าเป็นไข้หวัดธรรมดา ไม่ยอมเข้ารับการตรวจหาเชื้อไวรัส พอถึงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ผลการตรวจยืนยันว่าคุณป้ามหาภัยติดเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด 19 แต่ระหว่างที่คุณป้ามหาภัยติดเชื้อนั้นคุณป้ามหาภัยได้เดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ มากมาย.....ทำให้เชื้อได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว.....จึงขนานนามว่า “คุณป้ามหาภัย” เป็นผู้แพร่เชื้อไวรัสที่น่ากลัวมาก ๆ.....ดังนั้น ท่านทั้งหลายอย่าทำตัวแบบคุณป้ามหาภัย เทียบแพร่เชื้อกระจายไปทั่วประเทศเกาหลีใต้ ถ้าคนเราดูแลรักษาตัวเองได้ดีมากเท่าไร ก็เท่ากับดูแลรักษาผู้อื่นมากเท่านั้น เป็นการรักษาซึ่งกันและกัน ทุกคนจะได้ปลอดภัยจากโรคร้ายครั้งนี้ ก้าวผ่านวิกฤตการณ์โควิดครั้งนี้ไปด้วยกันอย่างปลอดภัย

(อัครกิตติขจร ว่าด้วยการรักษาตน, p. 6)

จากตัวอย่างที่ (32) และ (33) ปรากฏการยกตัวอย่างข่าวหรือเหตุการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพื่อแสดงให้เห็นการรับมือกับสถานการณ์และพฤติกรรมของประชาชน จากนั้นผู้แสดงพระธรรมเทศนาจึงได้ใช้เหตุผลสั่งสอนผู้ฟังพระธรรมเทศนาเพื่อให้ทราบถึงวิถีปฏิบัติและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย

ผู้วิจัยพบว่าผู้แสดงพระธรรมเทศนาใช้กลวิธีทางภาษา 7 กลวิธีเหล่านี้ประกอบกันในการแสดงพระธรรมเทศนา จึงนับได้ว่าปรีชญบทพระธรรมเทศนาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นปรีชญบทการโน้มน้าวใจในเชิงสั่งสอน กล่าวคือ การแสดงพระธรรมเทศนาเป็นการแสดงคำสอนธรรมะ และสอดแทรกการโน้มน้าวใจผู้ฟังพระธรรมเทศนาให้รู้จักวิธีการป้องกันและน้อมนำเอาคำแนะนำต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งดูแลรักษาตนให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าปรีชญบทพระธรรมเทศนาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) จากหนังสือ “โควิทกถารวมเทศนาในสถานการณ์โควิด” ของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มิได้เป็นเพียงบทพระธรรมเทศนาที่แสดงถึงการสอนธรรมะให้กับประชาชนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาที่แฝงไปด้วยการโน้มน้าวใจผู้ฟังพระธรรมเทศนาผ่านกลวิธีทางภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ 7 กลวิธี ได้แก่ การใช้สรรพนาม การใช้อุปมาเปรียบเทียบ การใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคคำถาม การอ้างถึง และการใช้สัทบท อันจะเป็นเครื่องมือที่นำผู้ฟังพระธรรมเทศนาไปสู่ทางออกของปัญหาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

จากการศึกษานั้นแสดงให้เห็นว่า การโน้มน้าวใจถือเป็นกระบวนการซึ่งผู้ส่งสารพยายามที่จะชักจูงใจ เปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ หรือพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ หรือกลุ่มบุคคลผ่านการถ่ายทอดของแหล่งสารไปยังผู้รับสารในบริบทต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้ถูกโน้มน้าวใจมีเสรีภาพในการเลือกว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ (Richard M. Perloff, 1993, p. 14 as cited in Thiranet, 2000, p. 9) จึงทำให้เห็นว่าการสื่อสารที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องมี “ภาษา” เป็นองค์ประกอบหนึ่งภายในสารหรือเรื่องราว โดยเรื่องราวนั้น ๆ จะไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้หากไม่มีภาษา สอดคล้องกับแนวคิดของลองเอเคอร์ (Longacre, 1983) ที่กล่าวว่าภาษาโน้มน้าวใจมีคุณสมบัติพื้นฐานประการหนึ่ง คือ แสดงให้เห็นถึงกลวิธีประเภทต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารเลือกใช้เพื่อโน้มน้าวใจผู้รับสาร ดังนั้น ภาษาจึงเป็นสื่อที่ส่งเนื้อหาจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

ผู้วิจัยเห็นว่ากลวิธีทางภาษาต่าง ๆ สามารถสะท้อนหน้าที่สำคัญในการโน้มน้าวใจได้ 3 ประการ ดังนี้

หน้าที่ประการที่ 1 คือ การแสดงข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ให้แก่ผู้ฟังพระธรรมเทศนา เนื่องจากเป็นโรคอุบัติใหม่ซึ่งไม่เคยพบมาก่อน มีอัตราการแพร่เชื้อและอัตราการเสียชีวิตสูง อีกทั้งประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคนี้ การแสดงพระธรรมเทศนา นอกจากจะเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ยังเป็นกิจกรรมการพูดต่อสาธารณชนที่สามารถดึงดูดสมาชิกของศาสนาได้เป็นจำนวนมาก เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับพุทธศาสนิกชน ดังนั้น พระภิกษุสงฆ์ผู้แสดงพระธรรมเทศนาจึงประยุกต์

การแสดงพระธรรมเทศนา กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจ รวมถึงชี้ให้เห็นอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยใช้กลวิธีทางภาษาในการถ่ายทอด คือ การใช้อุปมาเปรียบเทียบ การใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคคำถาม และการใช้สัทพ การที่พระภิกษุสงฆ์ใช้กลวิธีทางภาษาเหล่านี้จะทำให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มากยิ่งขึ้น

เมื่อผู้ฟังพระธรรมเทศนาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) แล้วนั้น หน้าที่สำคัญประการต่อมา *หน้าที่ประการที่ 2* คือ การเชื่อมโยงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาสามารถน้อมนำหลักธรรม คำสอน หรือเรื่องราวที่ได้แสดงธรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตปัจจุบันได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Charmonman (2008) ได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในโลกใบนี้มาเป็นเวลานาน ผ่านกาลเวลาที่มีความเจริญมาหลายยุคหลายสมัยจวบจนถึงทุกวันนี้ เพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประยุกต์เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ผู้แสดงพระธรรมเทศนาจำเป็นต้องประยุกต์การเผยแผ่หลักพุทธธรรมให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อเป็นเครื่องมือที่ทำให้พระพุทธศาสนากระจายตัวออกไปได้อีกมากในกลุ่มของประชาชน ดังจะเห็นได้จากกลวิธีทางภาษาที่ผู้แสดงพระธรรมเทศนาใช้ คือ การใช้อุปมาเปรียบเทียบ การอ้างถึง และการใช้สัทพ

หน้าที่ประการที่ 3 คือ การกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนา เกิดความร่วมมือในการดูแลและรักษาตนเอง อีกทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติตนให้เหมาะสม เพื่อป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่สร้างผลกระทบให้กับประชาชนทั่วโลก ดังนั้น “เรา” ไม่ว่าจะเป็นผู้แสดงพระธรรมเทศนาหรือผู้ฟังพระธรรมเทศนาจะต้องร่วมมือและหามาตรการต่าง ๆ มาป้องกันเพื่อควบคุมสถานการณ์ให้ยุติโดยเร็วที่สุด และทุกคนจะผ่านพ้นภาวะวิกฤตนี้ไปด้วยกัน กลวิธีทางภาษาในการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังพระธรรมเทศนาตระหนักและเกิดการดูแล ป้องกัน และรักษาตนเอง คือ การใช้สรรพนาม การใช้อุปมาเปรียบเทียบ การใช้โครงสร้างประโยคแบบเหตุผล การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ประโยคคำถาม การอ้างถึง และการใช้สหพ

หน้าที่สำคัญในการโน้มน้าวใจปรีชเจทบทพระธรรมเทศนาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทั้ง 3 ประการนี้ ถือเป็นบทบาทของการสื่อสารในการเปลี่ยนแปลงสังคม การที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำได้นั้น บุคคลนั้นต้องได้รับความรู้ มีความรู้สึก และประพฤติปฏิบัติตามวิธีหรือรูปแบบใหม่ เมื่อบุคคลนั้นเรียนรู้ว่าสิ่งที่เคยคิดและรู้สึก รวมถึงวิธีที่เคยปฏิบัติไม่สามารถบรรลุผลหรือไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนได้อีก บุคคลจะเริ่มแสวงหาแนวทางหรือวิธีใหม่จนกว่าจะได้ผลที่พึงพอใจ Researchers of the Communication for Social Change Project (2006, p. 61) ดังนั้น นอกจากที่การแสดงพระธรรมเทศนาถือเป็นหน้าที่หลักของพระภิกษุสงฆ์ในฐานะที่เป็นศาสนทายาทผู้สืบทอดอายุพระพุทธานุภาพที่ต้องศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่ให้แพร่หลายยิ่งขึ้นแล้วนั้น ยังแสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางการสื่อสาร

และภาษาเพื่อเชื่อมโยงธรรมะกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยใช้รูปแบบเทคนิค
ลีลาการสอนที่มีความแปลกใหม่ เพื่อที่จะให้การแสดงพระธรรมเทศนาหรือ
การเผยแผ่พุทธธรรมนั้นมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งการก่อให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่าง
องค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารด้วย ได้แก่ ผู้ส่งสารที่มีความรู้และ
ความน่าเชื่อถือ คือ พระสงฆ์ผู้แสดงพระธรรมเทศนา เนื้อหาของสารที่
สะท้อนให้เห็นความสำคัญ คือ ข้อมูลและรายละเอียดของบทพระธรรม
เทศนา และผู้รับสารที่มีความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาต่อสารและผู้ส่งสาร
คือ ประชาชนผู้ฟังพระธรรมเทศนา โดยผลของการโน้มน้าวใจจะนำไปสู่
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงความรู้
การรับรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้รับสาร

แม้ว่าในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019 (โควิด-19) ในภาพรวมของโลกจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ผู้เสียชีวิต
จากโรคดังกล่าวมีจำนวนลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญและมีจำนวนต่ำที่สุด
นับตั้งแต่เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)
สอดคล้องกับภาพรวมของสถานการณ์ในประเทศไทยสืบเนื่องมาจากการ
ดำเนินมาตรการทางสาธารณสุขอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องนับตั้งแต่ที่เกิด
การระบาด ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในการเข้ารับการฉีดวัคซีน
การปฏิบัติตามมาตรการด้านสาธารณสุขที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและควบคุม
โรค ทำให้สามารถผ่อนคลายการบังคับใช้มาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบต่อ
ทั้งประชาชนและผู้ประกอบการให้สามารถดำเนินชีวิต ขับเคลื่อนกิจกรรม
ทางเศรษฐกิจและกิจกรรมทางสังคมทั้งหลายให้เข้าสู่ภาวะปกติ และตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 กระทรวงสาธารณสุขได้ปรับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 (โควิด-19) จาก “โรคติดต่ออันตราย” เป็น “โรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง” ตาม พ.ร.บ. โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (Government Gazette, 2022) อย่างไรก็ตาม ประชาชนก็ยังคงต้องระมัดระวัง ดูแล และป้องกันตนเองให้ปลอดภัย เพื่อป้องกันมิให้เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กลับมาแพร่ระบาดในวงกว้างได้อีกในอนาคต นับได้ว่าภาวะวิกฤตนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งยิ่งใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นความร่วมมือร่วมใจในการต่อสู้กับปัญหาและหาทางออกของคนในทุกภาคส่วนของสังคมได้เป็นอย่างดี

References

- Charmonman, S. (2008). *Internet: the Colonizer*. Bangkok: Than Books.
- Deelert, D. (2014). The Research Study of Mind Persuasive Techniques in Lecture of Phra Phrommangalājaraya (Ven. Paññānanda Bhikkhu). *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 3(1), 89-107.
- Department of Mental Health. (2020). *Knowledge of Mental Health Care in the Situation of the Covid-19 Outbreak*. Nonthaburi: Ministry of Public Health.
- Dhammacitto, P. (2021). *kho:wid Kathā Buddhist Sermons on the Stuation of Covid*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Eakapont, T., Wongpinunwatana, W., & Plangchroensri, P. (2020). Novel Coronavirus 2019 is Enemy: A Study of Conceptual Metaphors of Thai People According to The Cognitive Linguistics. *Journal of Language Religion and Culture*, 9(1), 1-37.
- Government Gazette. (2022). *Cancle the Emergency Situation Declaration in all Areas throughout the Kingdom*. Bangkok: Ministry of Interior.
- Jirapanakorn, N. (2020). *Conceptual Metaphor and Reframing COVID-19: Pictorial Analysis in Social Media*. The 14th Thai Humanities Research Forum National Academic Conference “iHumanities: Technology Health and Life”. Nakhonpathom: Mahidol University.
- Kladyu, C. et al. (1974). *Use of Language*. Bangkok: Kledthai.
- Longacre, R. E. (1983). *Grammar of Discourse*. New York: Plenum Press.
- Pantumeta, N. (2006). *In Semesta*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Pattamaroj, Y. (2022). Metaphors about the COVID-19 Pandemic in Thai Political News on the www.thairath.co.th Website. *Vannavidas*, 22(1), 134-175.

- Phithakwong, K. (2017). *Spoken Discourse of Marganāyaka at Royal Temples in Nakhonpathom Province: Communicative Components and Persuasive Linguistic Strategies*. Master of Arts Thesis. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Piboonworasak, S. (2004). *Components of and Persuasive Devices in Phra Payom Kalayano's Written Discourse*. Master of Arts Thesis. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Rattanadilok Na Phuket, W. (2021). "We will get through this crisis together": Persuasion in the Discourse of the News Conferences on the Situation of the Communicable Disease Coronavirus 2019 (COVID-19). *Vannavidas*, 21(1), 62-104.
- Researchers of the Communication for Social Change Project. (2006). *Social Concepts and Theories Communication and Social Change*. Bangkok: Charansanitwong Printing.
- Rungsiri, K., & Damnoen, S. (2022). A Buddhist Teacher and Buddhism Propagation in Thai Society. *Journal of Educational Innovation and Research*, 4(1), 18-28.
- Thiranet, A. (2000). *Persuasive Communication Strategies in Lord of Buddha's Scripture*. Master of Arts Thesis. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Thongthawee P., & Darachai S. (2019). Hortatory Strategies in Buddhist Dharma Books of Phra Maha Sompong Talaputto. *Journal of Humanities and Social Science Nakhon Ratchasima Rajabhat University*, 1(1), 67-81.

Authors

Wiriyawis Mongkolyos

Faculty of Humanities, Kasetsart University

E-mail: wiriyawis.m@ku.th

Assistant Professor Wipada Rattanadilok Na Phuket, Ph.D.

Faculty of Humanities, Kasetsart University

E-mail: wipada.rat@ku.th